

Federatie

Indische Nederlanders

Onderzoekscommissie *Indonesië 1945-1950*
t.a.v. de voorzitter van de programmadirectie - prof. dr. F. van Vree
Herengracht 380
1016 CH AMSTERDAM

Den Haag, 14 juni 2019

Onderwerp: bezwaren tegen onderzoeksopzet

Geachte voorzitter/Hooggeleerde heer Van Vree,

Sinds september 2017 bent u als voorzitter van de programmadirectie betrokken bij het onderzoek *Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950*. Van meet af aan bestaat er brede en fundamentele kritiek op uw onderzoeksopzet. Tot op heden kreeg het onderzoek van ons het voordeel van de twijfel.

Inmiddels zijn de signalen, dat het onderzoek eenzijdig is vormgegeven en wordt uitgevoerd, dusdanig verontrustend en dientengevolge de zorgen onder direct betrokkenen, uit met name de Nederlands-Indische gemeenschap, dermate groot, dat die niet langer kunnen worden genegeerd.

Mede gelet op de eventuele - zoals u op uw website zelf schrijft - "repercussies van het onderzoek op de samenleving" evenals de wetenschappelijke integriteit en het maatschappelijke draagvlak verdient uw studie oprechte reflectie. Vandaar alsnog deze brief, waarin wij enkele van onze bezwaren op een rij hebben gezet.

Bezwaren

Uw onderzoeksopzet stelt dat *De brandende kampongs van Generaal Spoor*¹ eens te meer aantoonde dat Nederlandse militairen gedurende de periode 1945-1950 "structureel grensoverschrijdend geweld hebben gebruikt". Een dergelijke invalshoek komt weinig onbevangen en onafhankelijk over, want de vraag over het soort en de mate van geweld dient eerst door gedegen onderzoek te worden vastgesteld. Bestonden er welomlijnde grenzen (*rules of engagement*) die zijn overschreden? Wat is er precies gebeurd, wat waren de alternatieven en waarom is daar wel/niet voor gekozen? U pretendeert het antwoord reeds te kennen.

¹ R. Limpach, *De brandende kampongs van generaal Spoor*, Amsterdam: Boom 2016.

Tezamen met de sfeer rondom uw onderzoek wordt hiermee bovendien het beeld gecreëerd als ware dergelijk geweld maatgevend voor het Nederlandse (militaire) optreden in toenmalig Nederlands-Indië, iets dat de auteur van vorenvermelde publicatie zelf bij herhaling nadrukkelijk tegenspreekt² en ook wij verre van ons werpen. Al met al kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken dat er naar een vooraf vastgestelde conclusie wordt toegewerkt.

Overigens doen wij aan de stelling, dat er Nederlandse militairen zijn geweest die grensoverschrijdend geweld hebben gebruikt, vooruitlopend op het onderzoek niets af. Dit neemt echter niet weg dat de gekozen opzet problematisch is, zeker omdat een contra-narratief geheel ontbreekt. Tegenover het onrecht dat de inheemse bevolking zou zijn aangedaan staat niet zoiets als de slachtpartijen op Nederlanders en andere etnische minderheden door met bamboesperen en kapmessen bewapende Indonesische bendes of ad hoc gevormde menigten. Of het feit dat Indonesische militairen het standrecht niet-schuwden waar zij dachten met 'spionnen' te maken te hebben.

Een dergelijk eenzijdige narratief als richtsnoer suggereert dat de onderzoekscommissie bevooroordeeld te werk gaat. Dit gevoel wordt versterkt door enerzijds de welhaast verontschuldigende woorden die u wijdt aan het betrekken van de *Bersiap*-periode in het onderzoek en anderzijds het bagatelliseren van diezelfde periode door op uw website dienaangaande te spreken over "veel *onduidelijkheden en mythes*"³ alsmede de militaire operaties tijdens de periode 1945-1950 te indiceren als een "poging tot herbezetting".⁴ Een wetenschappelijk onderzoek dient gevrijwaard te blijven van dit soort politiek.

Het behoeft geen betoog dat een dergelijke opstelling en formulering, zeker in combinatie met het gekozen narratief evenals het ontbreken van een contra-narratief, veel mensen zorgen baart. Het feit dat u ook nog eens de rode loper uitlegt voor dubieuze (buitenlandse) activisten, waaronder de groep Michael van Zeijl, die nota bene bij herhaling de Bersiap ontkent dan wel bagatelliseert alsmede oproept de Nationale Dodenherdenking te verstoren, maakt dat het vertrouwen in uw onderzoek er niet groter op is geworden

Niet onbelangrijk is hier nog dat Indonesië iedere rol bij oorlogsmisdaden gepleegd jegens Nederlanders tijdens de Bersiap ontkent, laat staan deze onderwerpt aan onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek. Wetenschappelijke analyses over het Indonesische geweld in deze periode zijn sowieso spaarzaam en daarom is de vraag gerechtvaardigd, welke belangen de onderzoekscommissie afweegt in het kader van reeds genoemde "repercussies van het onderzoek op de samenleving".

² Zie bijvoorbeeld *ibid*, p. 15; 39 en 780.

³ Zie bijlage 1.

⁴ Zie bijlage 2.

Afsluiting

Samenvattend spitst onze kritiek zich toe op een viertal punten, namelijk:

1. het eenzijdige narratief;
2. het ontbreken van een contra-narratief;
3. de attitude met betrekking tot de Bersiap;
4. het betrekken van Bersiap-ontkeners bij het onderzoek.

Ten overvloede wijzen wij u op de nog in leven zijnde Nederlandse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en de daaropvolgende Bersiap en hun nabestaanden. Het aantal direct betrokkenen is inmiddels flink uitgedund, maar dit betekent niet dat men lichtvaardig met hun geschiedenis kan omspringen. Dit kan niet de bedoeling zijn van een wetenschappelijk en door de Nederlandse overheid gefinancierd onderzoek.

Wij doen bij deze daarom een klemmend beroep op u om alle zorgen serieus te nemen en balans te brengen in uw onderzoek.

Hoogachtend,
namens Federatie Indische Nederlanders

drs. H. Moll
voorzitter

elk wetenschappelijk onderzoek geldt dat bij voortdurende reflectie wordt op de onderzoeksvragen en dat deze worden bijgesteld op basis van nieuw gevonden gegevens of naar aanleiding van discussies over het onderzoek. Daarnaast leveren de samenwerking met Indonesische onderzoekers, de *Wetenschappelijke Adviescommissie* en de *Maatschappelijke Klankbordgroep* Nederland, en ook workshops, debatten en seminars nieuwe input op die in het onderzoek wordt meegenomen.

c. Waarom wordt er apart aandacht besteed aan de Bersiap-periode?

De Bersiap was een korte maar hevige periode van geweld aan het begin van de onafhankelijkheidsoorlog en maakt dus integraal deel uit van het onderzoeksprogramma; onderzoek naar deze periode werd daarom ook al in het voorstel van 2012 bepleit. De Bersiap is in de Nederlandse context des te belangrijker gezien de grote vraag naar duidelijkheid over deze periode in de Indische gemeenschap. Bovendien is de Bersiap een complexe periode waarover nog steeds veel onduidelijkheden en mythes bestaan. In het onderzoek zal deze periode worden geplaatst in de bredere context van het machtsvacuüm en de gewelduitoefening in de eerste fase van de Indonesische revolutie en in de context van politieke ontwikkelingen die reeds vóór de Japanse bezetting in de koloniale samenleving plaatsvonden.

d. Hoe houden de onderzoekers contact met relevante groeperingen in de samenleving?

Er is een *Maatschappelijke Klankbordgroep* Nederland ingesteld waarin zeven Nederlandse koepelorganisaties zijn vertegenwoordigd die zijn gericht op herinnering en herdenking en/of op de Indische- en de Veteranengemeenschap. Met deze klankbordgroep vindt periodiek overleg plaats over opzet en uitvoering van het onderzoek, de te organiseren publieksactiviteiten en de reacties uit de samenleving. In overleg met Indonesische partners wordt momenteel bekeken hoe ook in Indonesië (en/of met Indonesische groeperingen in Nederland) van gedachten kan worden gewisseld over het onderzoeksprogramma.

e. Worden er lopende het onderzoek resultaten gedeeld?

Met enige regelmaat organiseert het programma publieksseminars en debatten, al dan niet in

violence and war in
- 1950

kerasan dan perang di
- 1950

Het Netherlands Centre for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS) in Amsterdam

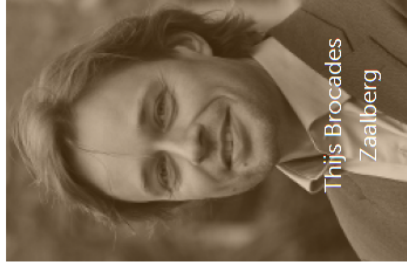
KICK-OFF VERGELIJKEND ONDERZOEK AAN HET NIAS

31-03-2019

Op maandag 1 april zullen vijf internationale experts samen met vijf Nederlandse historici deelnemen aan de themagroep *Dekolonisatieoorlogen vergelijken: extreem geweld tijdens herbezetting en irreguliere oorlogvoering, 1945-1975*, die de komende drie maanden in het NIAS aan de slag gaat. Uitgangspunt van dit project is dat internationaal vergelijkend onderzoek naar dekolonisatieoorlogen essentieel is om meer inzicht te krijgen in de oorzaken, vorm en aard van het geweld dat door Nederlandse troepen is gebruikt **bij hun poging tot herbezetting van Indonesië tijdens de strijd voor onafhankelijkheid (1945-1949)**. Projectleider Thijs Brocades Zaalberg schreef onderstaande blog over de voorbereidingen.

Voor mij en mede-coördinator Bart Luttkhuis is het een spannend moment na anderhalf jaar aan intensieve voorbereidingen naast onze normale academische werkzaamheden. Zal het ons met al deze academische zwaargewichten aan boord lukken om de uitdaging die we onszelf hebben gesteld waar te maken: de vergelijkende analyse voorbij het niveau tillen van de gebruikelijke en polemische 'schuld-ranglijsten' die de internationale vergelijking van koloniaal geweld tot dusver overheersen?

Het vergelijken van geweld door koloniale mogendheden was al gangbaar ten tijde van de tijdens de dekolonisatieoorlogen zelf. In 1946 contrasteerde generaal Spoor – ten faveure van zijn eigen troepen en vanzelfsprekend nogal selectief – het gerichte optreden van zijn troepen met de lukrake beschietingen door de Britten tijdens hun gedeeltelijke bezetting van Java en Sumatra. Hetzelfde gebeurde in 1948 toen de Britse luchtmacht communistische rebellen in het aangrazende Maleisië

Thijs Brocades
Zaalberg